GENERALINIO ADVOKATO DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER IŠVADA,

pateikta 2009 m. kovo 5 d.[1]

I — Įvadas

1. *Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier* (Ispanija) kreipėsi į Teisingumo Teismą pateikdamas du prejudicinius klausimus dėl 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos Reglamento (EB) Nr. 1348/2000 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse ir komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse[2] išaiškinimo. Nacionaliniam teismui kilo klausimas dėl šiame reglamente vartojamos „neteisminio dokumento“ sąvokos apibrėžimo Bendrijos teisėje. Abejonių kilo dėl to, kad privačių asmenų laiškai buvo per notarą perduoti *Juzgados de San Javier*, siekiant juos įteikti Jungtinėje Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystėje.

2. Taigi Teisingumo Teismui pasitaikė proga išaiškinti kai kurias svarbias teisines problemas. Pirmiausia, ginčas susijęs su priimtinumu, nes prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas tvirtina, kad jis bylą nagrinėja kaip galutinė instancija EB 68 straipsnio prasme. Europos Bendrijų Komisija nesutinka su šia nuomone ir todėl Teisingumo Teismas pirmą kartą turės pasisakyti dėl sprendimo *Lykeskog*[3] taikymo šiai nuostatai. Antra, jei būtų patvirtinta, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nagrinėja bylą kaip galutinė instancija, reikėtų išsiaiškinti, ar prejudicinis klausimas yra priimtinas. Kadangi kalbama apie neteisminių dokumentų įteikimą nevykstant procesui, neaišku, ar egzistuoja realus ginčas. Todėl reikia išnagrinėti sprendimą *Job Centre*[4], pritaikant jį nagrinėjamos bylos aplinkybėms. Trečia, pagrindinis klausimas yra labai reikšmingas, nes suteikia galimybę aptarti vieną iš dviprasmiškiausių Reglamento (EB) Nr. 1348/2000 aspektų, t. y. „neteisminio dokumento“ sąvoką.

II — Faktinės aplinkybės

3. 2007 m. spalio 23 d. *Roda Golf & Beach Resort SL* (toliau – *Roda Golf*), bendrovė, kurios pagrindinė buveinė yra San Chavjere, vadovaudamasi Reglamentu Nr. 1348/2000, sudarė notarinės formos oficialaus pranešimo ir įteikimo dokumentą, siekdama per *Juzgados de Primera Instancia e Instrucción de San*

1 — Originalo kalba: ispanų.
2 — OL L 160, p. 37; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 1 t., p. 227.
3 — 2002 m. birželio 4 d. Sprendimas *Lyckeskog* (C-99/00, Rink. p. I-4839).
4 — 1995 m. spalio 19 d. Sprendimas *Job Centre* (C-111/94, Rink. p. I-3361).

Javier kanclerį perduoti šešiolika laiškų adresatams Jungtinėje Karalystėje.

4. Laiškuose adresatams pranešama apie vienašališką su jais sudarytų nekilnojamojo turto pirkimo-pardavimo sutarčių nutraukimą.

5. Tų pačių metų lapkričio 2 d. notaras kreipėsi į minėto *Juzgado* kanclerį, siekdamas jam perduoti notarinės formos dokumento įteikimo formuliarą ir šešiolikos laiškų originalus.

6. 2007 m. lapkričio 29 d. priimtu potvarkiu dėl proceso organizavimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo kancleris atsisakė įteikti laiškus, remdamasis tuo, kad Reglamentas Nr. 1348/2000 numato neteisminių dokumentų įteikimą tik vykstant teismo procesui, o nagrinėjamu atveju toks procesas nevyksta. Todėl, jo nuomone, nagrinėjamas atvejis nepatenka į minėto reglamento taikymo sritį, ir jis negali patenkinti *Roda Golf* prašymo.

7. 2007 m. gruodžio 13 d. *Roda Golf* pateikė *Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier* prašymą peržiūrėti *(recurso de reposición)* pagal Civilinio proceso kodekso *(Ley de Enjuiciamiento Civil)* 224 straipsnį. Byloje dėl teismo kanclerio priimto potvarkio, susijusio su proceso organizavimo peržiūrėjimu, teismui kilo klausimų dėl Reglamento 1348/2000 aiškinimo, o tai labai svarbu norint patenkinti *Roda Golf* prašymą. Todėl teismas sustabdė pagrindinės bylos nagrinėjimą ir pateikė Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagal EB 68 ir 234 straipsnius.

III — Teisinis pagrindas

A — *Bendrijos teisė*

8. EB IV antraštinėje dalyje institucijoms suteikiami įgyvendinimo įgaliojimai įgyvendinti su laisvu asmenų judėjimu susijusiose politikos srityse. Nagrinėjant šią bylą, kurioje pateikti prejudiciniai klausimai, reikia konkrečiau paminėti šias nuostatas:

„65 straipsnis

Priemones teisminio bendradarbiavimo su užsieniu susijusiose civilinėse bylose srityje, kurių imamasi pagal 67 straipsnį ir tokiu

mastu, kokio reikia vidaus rinkai deramai veikti, sudaro:

a) priemonės, skirtos tobulinti ir supaprastinti:

— teisminių ir neteisminių dokumentų įteikimo kitoje valstybėje sistemą

<…>

68 straipsnis

1. 234 straipsnis šiai antraštinei daliai taikomas tokiomis aplinkybėmis ir sąlygomis: šios antraštinės dalies išaiškinimo arba remiantis šia antraštine dalimi Bendrijos institucijų priimtų teisės aktų teisėtumo ar išaiškinimo klausimui iškilus valstybės narės teismo, kurio sprendimai pagal nacionalinę teisę toliau teismine tvarka neskundžiami, nagrinėjamoje byloje, tas teismas, manydamas, kad sprendimui priimti reikia nutarimo šiuo klausimu, prašo Teisingumo Teismą šiuo klausimu priimti nutarimą.

<…>“

9. Reglamentas Nr. 1348/2000 reguliuoja teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimą valstybėse narėse[5]. Nagrinėjamoje byloje šio reglamento antra ir šešta konstatuojamosios dalys svarbios hermeneutiniu aspektu, nes jose teigiama, kad tam, „kad vidaus rinka tinkamai veiktų, būtina pagerinti ir paspartinti teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse ar komercinėse bylose įteikimą tarp valstybių narių“, siekiant juos įteikti. Šis reikalavimas reiškia, kad tokių dokumentų perdavimas „tarp valstybių narių paskirtų vietos institucijų turi būti atliekamas tiesiogiai ir greitomis priemonėmis“.

10. Nors Reglamente (EB) Nr. 1348/2000 iš esmės kalbama apie neteisminius dokumentus, nepateiktas jų apibrėžimas ir nėra jokių specialių jų įteikimo taisyklių. Šiems dokumentams skirta tik viena nuostata, t. y. 16 straipsnis:

„Neteisminiai dokumentai gali būti perduoti įteikimui kitoje valstybėje narėje pagal šio reglamento nuostatas.“

5 — Šis reglamentas buvo panaikintas ir pakeistas 2007 m. lapkričio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1393/2007 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse (OL L 324, p. 79). Tačiau naujajame tekste atsiradę pakeitimai nėra reikšmingi atsakant į prejudicinius klausimus.

11. Pagal Reglamento Nr. 1348/2000 17 straipsnio b punktą Komisija 2001 m. rugsėjo 25 d. priėmė sprendimą, priimantį gaunančiųjų agentūrų vadovą ir dokumentų, kuriuos galima įteikti, žodyną[6], kurio II priede pateiktas dokumentų žodynas, nors jis yra tik orientacinis ir neišsamus. Ispanijai skirtame skirsnyje teigiama, kad „neteisminiai dokumentai, kuriuos galima įteikti, yra neteisminiai dokumentai, išduoti viešosios valdžios institucijos, kuri pagal Ispanijos įstatymus yra kompetentinga įteikti dokumentus“.

civilinių bylų teismo kanclerio priimtiems sprendimams taikomos taisyklės.

„223 straipsnis. Potvarkiai dėl proceso organizavimo

1. Teismo kancleriai priima potvarkius dėl proceso organizavimo, reikalingus tolesnei įstatymo numatytai proceso eigai.

2. Potvarkiuose dėl proceso organizavimo nurodomas jų dalykas, priėmusio teismo kanclerio pavardė ir priėmimo data. Šiuos potvarkius pasirašo priimantis teismo kancleris.

B — *Nacionalinė teisė*

224 straipsnis. Potvarkių dėl proceso organizavimo peržiūrėjimas

12. Civilinio proceso kodekso (*Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil,* toliau – LEC)[7] 223 ir 224 straipsniuose nustatytos

1. Potvarkiai dėl proceso organizavimo, kuriais sprendžiami klausimai, pagal įstatymą turintys būti sprendžiami teismo rezoliucija, nutartimi arba sprendimu, yra niekiniai.

2. Be pirmoje dalyje nurodytų atvejų, potvarkiai dėl proceso organizavimo gali būti

6 — 2001 m. rugsėjo 25 d. Komisijos sprendimas priimantis gaunančiųjų agentūrų vadovą ir dokumentų, kuriuos galima įteikti pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1348/2000 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse, žodyną (OL L 298, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 3 t., p. 3). Šis sprendimas buvo iš dalies pakeistas du kartus: 2002 m. balandžio 3 d. Komisijos sprendimu 2002/350/EB (OL L 125, p. 1) ir 2007 m. liepos 16 d. Komisijos sprendimu 2007/500/EB, tačiau nė vienas pakeitimas neturi reikšmės nagrinėjamai bylai.

7 — BOE, 2000 m. sausio 8 d. Nr. 7.

panaikinti vienos iš bylos šalių, kurios nenaudai jis priimtas, prašymu, jeigu jais pažeidžiama kokia nors teisės nuostata arba išsprendžiami klausimai, kuriuos, vadovaujantis šiuo civilinio proceso įstatymu, turi spręsti teismas, priimdamas rezoliuciją.

3. Ankstesnėje dalyje minimas prašymas nagrinėjamas pagal tą pačią procedūrą kaip ir prašymas peržiūrėti.“

13. Remiantis LEC 224 straipsnio 3 dalimi, norint užginčyti potvarkius dėl proceso organizavimo, reikia civiliniame procese pateikti prašymą peržiūrėti. Tai yra bendrai taikoma priemonė, skirta kontroliuoti rezoliucijų ir nutarčių teisėtumą. Ši priemonė reglamentuojama *LEC* 451 ir 454 straipsniuose:

„451 straipsnis. Sprendimai, kuriuos galima apskųsti teismine tvarka. Bylos nagrinėjimo nestabdymas

Civilinių bylų teismui galima pateikti prašymą dėl jo paties priimtų rezoliucijų ir nutarčių peržiūrėjimo. Dėl šio prašymo bylos nagrinėjimas nestabdomas.

452 straipsnis. Terminas, forma ir nepriimtinumas

Prašymas peržiūrėti turi būti pateiktas per penkias dienas. Jame turi būti nurodytas ieškovo pastebėtas skundžiamo sprendimo trūkumas.

Jei prašymas dėl peržiūrėjimo neatitinka šių dviejų sąlygų, jis atmetamas kaip nepriimtinas. Dėl to priimama nutartis, kuri nebegali būti toliau skundžiama.

453 straipsnis. Dėl kitų bylos šalių apklausos ir sprendimo

1. Jei prašymas peržiūrėti yra priimtinas, kitos bylos šalys gali per penkias dienas jį apskųsti, jei mano esant reikalinga.

2. Kompetentingas teismas per penkias dienas nuo termino prašymui apskųsti pasibaigimo dienos priima nutartį neatsižvelgiant į tai, ar buvo pareikštos rašytinės pastabos, ar ne.

454 straipsnis. Nutarties dėl prašymo peržiūrėti neskundžiamumas

Išskyrus *recursos de queja* (skundų dėl nesuteikto leidimo apeliacijai) atvejus, nutartis dėl prašymo peržiūrėti yra neskundžiama, tačiau tai nepanaikina galimybės į apeliacinį skundą įtraukti motyvus dėl šių nutarčių teisėtumo ir pagrįstumo.“

14. Pagal LEC 455 straipsnį *Juzgados de Primera Instancia* nutartys gali būti skundžiamos apeliacine tvarka, kai jos tampa „galutinės“ arba kai „tai aiškiai numatyta įstatyme“.

15. Galiausiai pagal LEC 207 straipsnį „galutiniais laikomi sprendimai, kuriais išsprendžiama byla pirmosios instancijos teisme, ir sprendimai, priimti nagrinėjant bylą apeliacine tvarka“.

16. Notarinės formos dokumentų teisinis pagrindas yra kelis kartus iš dalies pakeistas 1944 m. Notariato kodeksas *(Reglamento Notarial)*[8] . Notarinės formos įteikimo protokolams ir oficialiems pranešimams taikomos taisyklės nustatytos šio kodekso 202 ir 206 straipsniuose:

„202 straipsnis

Įteikimo protokolai skirti perduoti asmeniui kito į notarą besikreipusio asmens informaciją ar sprendimą. Oficialiu pranešimu siekiama nurodyti adresatui imtis tam tikrų veiksmų.

Jei to nedraudžia įstatymas, notaras turi didelius įgaliojimus įteikti dokumentus ir oficialius pranešimus, nusiųsdamas adresatui įteikimo formuliarą, kopiją ar laišką registruotu paštu su pranešimu apie pristatymą.

Jei netaikoma pirmoje dalyje numatyta tvarka, notaras asmeniškai atvyksta į namus, įteikimo ar oficialaus pranešimo vietą pagal prašančio asmens pateiktus nurodymus, pasisako esąs notaras ir paaiškina savo atvykimo tikslą. Jei prašomosios šalies tuo metu nėra, įteikimo formuliaras gali būti įteiktas bet kuriam toje vietoje esančiam asmeniui, kurio tapatybę galima nustatyti. Jei šis asmuo nesutinka priimti dokumento, tai yra pažymima. Jei reikia, dokumentas gali būti paliekamas pastato budinčiajam.

8 — Decreto de 2 de junio, por el que se aprueba con carácter definitivo el Reglamento de la Organización y Régimen del Notariado (BOE, 1944 m. liepos 7 d. Nr. 189).

Įteikimas vykdomas perduodant notaro pasirašytą formuliarą, kuriame turi būti nurodyta bent jo pavardė ir įteikiamo dokumento ar oficialaus pranešimo tekstas bei, remiantis 204 straipsniu, adresato teisė pateikti atsiliepimą ir terminas, per kurį jis gali šia teise pasinaudoti.

<…>

203 straipsnis

Jei adresatas ar jo atstovas <…> atsisako priimti formuliarą arba aktyviai ar pasyviai tam prieštarauja, tai pažymima, ir įteikimas laikomas įvykdytu. Taip pat pažymimos aplinkybės, draudžiančios notarui perduoti formuliarą. Tokiu atveju įteikiama pagal 202 straipsnio šeštojoje pastraipoje nurodytą tvarką.

204 straipsnis

Prašomoji šalis ar įteiktinų dokumentų adresatas turi teisę per notarą pateikti atsiliepimą tame pačiame dokumente, tačiau neįtraukdamas kitokių prašymų ar pastabų, kuriuos reiktų nurodyti atskirame dokumente.

<…>

206 straipsnis

Oficialūs dokumentų įteikimai ar pranešimai, kuriems įstatymai ar potvarkiai nenumato specialios tvarkos, vykdomi pagal ankstesniuose straipsniuose nurodytą tvarką. Tačiau jei teisės aktai numato specialų reglamentavimą arba kitokius vykdymo būdus ar sąlygas, atsižvelgiant į gyvenamąją vietą, aplinką, asmenis, kurių atžvilgiu priemonės turi būti įgyvendinamos ir t. t., reikia taikyti šias specialias normas, o ne 202 ir paskesnius šio kodekso straipsnius.“

IV — Prejudiciniai klausimai

17. 2008 m. sausio 3 d. Nutartimi *Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier* pateikė Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą dėl išaiškinimo pagal EB 68 ir EB 234 straipsnius. Trumpai paaiškinęs, kad

šiose nuostatose numatytos sąlygos įvykdytos (t. y. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo sprendimai negali būti skundžiami teismine tvarka), jis pateikė Teisingumo Teismui šiuos klausimus:

„1. Ar į Tarybos reglamento Nr. 1348/2000 taikymo sritį patenka vien neteisminių dokumentų įteikimas iš privačių asmenų privatiems asmenims, kuriam naudojamasi Europos Sąjungos teismų materialiniais ir žmogiškaisiais ištekliais ir remiamasi jiems skirtais Europos teisės aktais, net jeigu joks teisminis procesas nebuvo pradėtas?

2. Ar Reglamentas Nr. 1348/2000 taikomas tik teisminiame procese vykstančiam bendradarbiavimui tarp valstybių narių (EB 61 straipsnio c punktas, 67 straipsnio 1 dalis, 65 straipsnis ir Reglamento Nr. 1348/2000 šešta konstatuojamoji dalis)?“

18. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą, Teisingumo Teismo kanceliarijoje užregistruotas 2008 m. sausio 14 dieną. Per Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnyje nurodytą terminą savo pastabas pateikė *Roda Golf*, Vokietijos, Vengrijos, Lenkijos, Slovakijos, Čekijos, Ispanijos, Graikijos, Vokietijos ir Italijos vyriausybės bei Komisija.

19. Nepaisant praktinio poveikio, kurį ši byla gali padaryti nacionalinei teismų sistemai, nei minėtos valstybės, nei Komisija ar ieškovė pagrindinėje byloje neprašė rengti posėdžio per tokiu atveju numatytą terminą, nors byla buvo parengta išvadoms ruošti jau 2008 m. lapkričio 13 dieną.

V — Priimtinumas

20. Komisijos teigimu, *Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier* negali pateikti prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagal EB 68 straipsnį, nes jis nėra galutinės instancijos teismas ir nėra ginčo tarp bylos šalių. Šiuo klausimu nė viena iš pastabas pateikusių vyriausybių nepareiškė nuomonės. *Roda Golf*, atvirkščiai, pateikė įvairių argumentų priimtinumui pagrįsti. Kadangi kyla keblus klausimas dėl EB 68 straipsnio, toliau bus detaliai nagrinėjamas kiekvienas iš šių dviejų prieštaravimų.

A — *Pirmasis prieštaravimas dėl priimtinumo: EB 68 straipsnis ir teismo, kurio sprendimai toliau neskundžiami, sąvoka*

21. Šioje byloje Teisingumo Teismo prašoma išnagrinėti EB 68 straipsnyje įtvirtintą apribojimą, kad tik galutinės instancijos teismai gali

pateikti prašymus priimti prejudicinį sprendimą, susijusius su EB sutarties IV antraštine dalimi ir ja remiantis priimtais teisės aktais. Prieš taikant šią nuostatą konkrečiam atvejui, manau, kad svarbu paaiškinti šios priemonės kilmę ir jos priėmimo motyvus bei pabrėžti dėl tokio teisių bendradarbiavimo apribojimo kylančius suvaržymus ir nepatogumus.

1. EB 68 straipsnio kilmė ir pagrindimas

22. Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės sukūrimas ir visi su tuo susiję privalumai pareikalavo atidžiai pritaikyti tradicines teisės priemones. Laisvas asmenų judėjimas Sąjungos teritorijoje buvo iššūkis integracijos projektui, nes individų persikėlimas lemia ir jų esminių interesų vietos pasikeitimą. Pavyzdžiui, Šengeno *aquis* normose pamažu atsirado abipusis pripažinimas baudžiamosiose bylose[9]. Apsigyvenimo šalyje sąlygos turėjo būti pritaikytos atsižvelgiant į nepatogumus, kurių patiria teisiškai su Bendrijos piliečiais susiję trečiųjų valstybių piliečiai[10]. Be to, dėl policijos ir teismų bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose jungtinės skirtingų valstybių valdžios institucijų operacijos vykdomos taip intensyviai, kaip niekada iki šiol Europos istorijoje[11].

23. Tokiomis aplinkybėmis valstybės narės išliko apdairios šio proceso įtakos teisminei Sąjungos sandarai atžvilgiu. Rengiantis pasirašyti Amsterdamo sutartį, pirmininkaujanti valstybė susirūpino dėl didelio prejudicinių klausimų kiekio, galinčio apkrauti Teisingumo teismą darbu ir sutrukdyti jo bei nacionalinių teismų, teikiančių prašymus priimti prejudicinį sprendimą, veiklai. Todėl pirmininkaujanti valstybė pasiūlė panagrinėti keletą Teisingumo Teismo vaidmens alternatyvų[12].

24. Svarstymai Taryboje nulėmė dabartinį EB 68 straipsnį, įtrauktą po Amsterdamo sutartimi padarytų pakeitimų. Šis straipsnis suteikia valstybių narių teismams galimybę remtis EB 234 straipsniu dėl IV antraštinės dalies nuostatų ir jų pagrindu priimtų antrinės teisės aktų, bet yra tam tikrų ypatumų, tarp

9 — Konvencijos dėl Šengeno susitarimo, 1985 m. birželio 14 d. sudarytos tarp Beniliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos Vyriausybių dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo įgyvendinimo (OL L 239, 2000, p. 19; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 2 t., p. 9), 54 straipsnis baudžiamojoje teisėje įtvirtino *ne bis in idem* principą, o su šiuo principu susijusi teismų praktika padėjo sustiprinti abipusį teismų sprendimų baudžiamosiose bylose pripažinimą.

10 — Šioje srityje kilusios sudėtingos problemos lėmė teismo praktikos peržiūrėjimą. Žr. 2008 m. liepos 25 d. Sprendimą *Metock ir kt.* (C-127/08, Rink. p. I-6241).

11 — Ryškiausias tokio intensyvaus bendradarbiavimo simbolis yra 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimas 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, p. 1), dėl kurio buvo priimti svarbūs teismo sprendimai, pvz., 2007 m. gegužės 3 d. Sprendimas *Advocaten voor de Wereld* (C-303/05, Rink. p. I-3633, 28 punktas).

12 — Sutarčių peržiūrėjimo projekto metmenys, G straipsnio komentaras. Tekstą galima rasti *Revue Trimestrielle de Droit Européen*, Nr. 1, 33, 1997, p. 187. Dėl nuostatos kilmės žr. A. Albors-Llorens „Changes in the Jurisdiction of the European Court of Justice under the Treaty of Amsterdam“, *Common Market Law Review,* Nr. 35, 1998, p. 1273–1276; S. Langrish „The Treaty of Amsterdam: Selected Highlights“, 23 *European Law Review,* 1998, p. 8, ir H. Labayle „Le Traité d'Amsterdam. Un espace de liberté, de sécurité et de Justice“, *Revue Trimestrielle de Droit Européen,* Nr. 33, 1997, p. 873–874.

kurių apribojimas, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą gali pateikti tik tie nacionaliniai teismai, kurių sprendimai toliau teismine tvarka neskundžiami.

25. EB 68 straipsnis apėmė vadinamuosius pagreitintus prašymus priimti prejudicinį sprendimą ir įtvirtino skirtumą, nukrypstantį nuo tradicinio Bendrijos ieškinių sistemos tvirtumo ir vienodumo ir prieštaraujantį Teisingumo Teismo pozicijai, kuris savo 1995 m. pranešime dėl kai kurių Europos Sąjungos sutarties taikymo aspektų[13] atmetė bet kokius apribojimus nacionaliniams teismams pateikti prejudicinius klausimus. Teisingumo Teismo teigimu, toks apribojimas keltų grėsmę Bendrijos teisės vienodumui ir darnumui[14].

26. Valstybių narių primygtinumas lėmė prejudicinio sprendimo priėmimo tvarkos pakeitimą, net jei ir sunku įsivaizduoti klausimų antplūdį, kurio buvo bijoma, nes ES 35 straipsnis, kuriuo gali remtis valstybių, išskyrus Ispaniją, padariusių šio straipsnio 2 dalyje numatytą pareiškimą[15], teisinai, nepadarė griaunančio poveikio. Atvirkščiai, nesenas prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūros įtvirtinimas yra akivaizdus ženklas, kad Teisingumo Teismas siekia su laisvės, saugumo ir teisingumo erdve susijusias bylas išnagrinėti kuo greičiau, pernelyg nesirūpindamas dėl galimo prašymų priimti prejudicinį sprendimą antplūdžio[16].

27. EB 68 straipsnis turi būti aiškinamas atsižvelgiant į pagrindinę teisę į efektyvią teisminę gynybą. Nuostatos, ribojančios galimybę pateikti Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą, turi būti aiškinamos griežtai. EB 68 straipsnyje numatytų apribojimų nacionaliniams teismams trūkumai turi praktinių pasekmių, kurias būtina aptarti *Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier* nagrinėjamos bylos kontekste.

13 — 1995 m. gegužės mėnesio Teisingumo Teismo pranešimas.

14 — Šis rūpestis aiškiai išreikštas šio pranešimo 11 punkte: „Galimybės kreiptis į Teisingumo Teismą ribojimas keltų pavojų vienodam Bendrijos teisės taikymui ir vienodam jos aiškinimui visoje Sąjungoje, atimtų iš privačių asmenų teisę į efektyvią teisminę gynybą bei keltų grėsmę teismo praktikos vienodumui. <…> Prašymo priimti prejudicinį sprendimą mechanizmas yra tikras vidaus rinkos veikimo raktas, nes jis būtinas siekiant išsaugoti Sutartimis įtvirtintos teisės padėtį Bendrijoje ir užtikrinti, kad ši teisė būtų bet kokiomis aplinkybėmis vienodai taikoma visose valstybėse narėse. <…> Vienas iš pagrindinių Teisingumo Teismo uždavinių yra užtikrinti tokį vienodą aiškinimą ir šį uždavinį jis vykdo atsakydamas į nacionalinių teismų klausimus“.

15 — Šios valstybės narės, išskyrus Ispanijos Karalystę, suteikė savo teismams įgaliojimus pateikti prašymus priimti prejudicinį sprendimą remiantis ES 35 straipsniu. Nors pareiškimų padėtis nepasikeitė, internete galima rasti naudingą Teisingumo Teismo Bibliotekos, tyrimų ir dokumentacijos generalinio direktorato dokumentą adresu http://curia.europa.eu/es/instit/txtdocfr/txtsenvigueur/art35.pdf

16 — Be neginčytino pavojaus teismo praktikos darnumui ir vienodumui (ką jau kalbėti apie grėsmę pagrindinėms proceso garantijoms, pavyzdžiui, susijusioms su skaidrumu), naujoji 2008 m. sausio 15 d. įtvirtinta prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūra (OL L 24, p. 39), reglamentuojama Teisingumo Teismo procedūros reglamento 104 b straipsnyje, taip pat gali pakenkti Teisingumo Teismo veiklai, jei (galima) lavina kada užplūstų. Nepaisant šių pavojų, niekas nesulaikė naujosios procedūros šalininkų.

2. EB 68 straipsnyje numatytų teismų bendradarbiavimo apribojimų siauras aiškinimas

28. Taisyklės išimtys visada aiškinamos griežtai. EB 68 straipsnyje numatytos specifinės prašymo priimti prejudicinį sprendimą formos nukrypsta nuo EB 234 straipsnio *genus*, todėl turi būti aiškinamos santūriai. Nepaisant to, toks rezultatas pasiekiamas tik taikant hermeneutinius kriterijus.

29. Galimybė kreiptis į teismą yra esminis vakarų teisinės kultūros ramstis. Skelbdama, kad „To no one will we sell, to no one will we deny or delay right or justice“, 1215 m. *Magna Carta*[17] įtvirtino Europoje galiojusią aksiomą, kuri vėliau buvo įtraukta į Europos žmogaus teisių konvenciją[18], Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją[19] ir Teisingumo Teismo praktiką[20]. Teisė į efektyvią teisminę gynybą, kuriai priskiriama teisė kreiptis į teismą, yra vienas iš bendrųjų Bendrijos teisės principų. Kai kuriose valstybėse narėse, pavyzdžiui, Vokietijos Federacinėje Respublikoje ir Ispanijos Karalystėje, šiai pagrindinei teisei priskiriamas ir EB 234 straipsnyje įtvirtintas prašymas priimti prejudicinį sprendimą[21]. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra dvigubai reikšmingas siekiant išsaugoti individo procesines garantijas tiek Bendrijos, tiek nacionaliniu mastu[22]. Teisė kreiptis į teismą apima ne tik teisę pradėti procesą, bet ir teisę į tai, kad šis procesas vyktų kompetentingame teisme. Be to, prejudiciniai klausimai sukonkretina procesui keliamus Bendrijos teisės darnumo ir vienodumo reikalavimus, todėl nacionaliniai teismai turi turėti galimybę kreiptis pagalbos į Teisingumo Teismą[23]. Ši pagrindinė teisė sumenkinama sudarant kliūtis nacionaliniams teismams, norintiems pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą. Taigi galima daryti išvadą, kad EB 68 straipsnyje numatyti apribojimai gali būti sušvelninti, jei šią nuostatą aiškinsime pagal efektyvios teisminės gynybos principą[24].

30. Taip pat yra ir institucinių priežasčių, dėl kurių EB 68 straipsnis turėtų būti aiškinamas siaurai. Svarbiausia priežastis ta, kad Teisingumo Teismas yra vienintelis kompetentingas vertinti Bendrijos teisės aktų galiojimą. Apri-

17 — *Magna Carta Libertatum*, 40 skirsnis. Dėl galimybės kreiptis į teismą svarbos didėjimo žr. A. Zuckerman „Zuckerman on Civil Procedure. Rules and Procedures“, *Sweet & Maxwell*, Londonas, 2006, p. 59–64.

18 — Konvencijos 6 straipsnis.

19 — Chartijos 47 straipsnis.

20 — 1986 m. gegužės 15 d. Sprendimas *Johnston* (222/84, Rink. p. 1651, 18 ir 19 punktai); 1987 m. spalio 15 d. Sprendimas *Heyens ir kt.* (222/86, Rink. p. 4097, 14 punktas); 2001 m. lapkričio 27 d. Sprendimas *Komisija prieš Austriją* (C-424/99, Rink. p. I-9285, 45 punktas); 2002 m. liepos 25 d. Sprendimas *Unión de Pequeños Agricultores prieš Tarybą* (C-50/00 P, Rink. p. I-6677, 39 punktas) ir 2003 m. birželio 19 d. Sprendimas *Eribrand* (C-467/01, Rink. p. I-6471, 61 punktas).

21 — 2001 m. sausio 9 d. Vokietijos *Bundesverfassungsgericht* sprendimas ir 2004 m. balandžio 19 d. Ispanijos *Tribunal Constitucional* sprendimas 58/2004. Dėl įdomesnių šių sprendimų komentarų žr. F. Arndt „The German Federal Constitutional Court at the Intersection of National and European Law: Two Recent Decisions“, *German Law Journal*, Nr. 11, 2001, ir R. Alonso García „Comentario a la sentencia 58/2004“, *Common Market Law Review*, Nr. 42, 2005.

22 — P. Martín Rodríguez „La cuestión prejudicial como garantía constitucional: a vueltas con la relevancia constitucional de derecho comunitario“, *Revista Española de Derecho Constitucional*, Nr. 72, 2004, ir M. Azpitarte Sánchez „El Tribunal Constitucional ante el control del derecho comunitario derivado“, *Civitas*, Madridas, 2002.

23 — 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Cartesio* (C-210/06, Rink. p. I-9641, 96 ir 97 punktai).

24 — Kai kurie autoriai siūlo taikyti tą patį kriterijų EB 68 straipsniui, žr., J.Baquero Cruz „El Auto Dem'Yanenko: expulsión de ciudadanos de terceros Estados y TJCE“, *Revista Española de Derecho Comunitario Europeo*, Nr. 19, 2004, p. 944 ir kt.

bojimas, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą gali teikti tik galutinės instancijos teismai, atima iš žemesnės instancijos teismų galimybę kreiptis dėl sprendimų, pripažįstančių Bendrijos teisės aktus negaliojančiais, kuriuos priimti pagal Sutartį gali tik Teisingumo Teismas[25]. Esant tokiai situacijai, teismai, kurių sprendimai gali būti skundžiami teismine tvarka, yra priversti taikyti teisės normą, kuri, jų manymu, yra negaliojanti, ar dar blogiau – patys taikyti negatyvią galiojimo kontrolę, kurią taiko tik Teisingumo Teismas. Taigi pernelyg griežtas galutinės instancijos sąvokos aiškinimas keltų pavojų, kad Bendrijos teisės normų galiojimo kontrolė bus suskaldyta.

31. Tokiomis aplinkybėmis nestebina iniciatyvos peržengti EB 68 straipsnio ribas atsiradimas, pavyzdžiui, 2006 m. Komisijos siekis panaikinti šios nuostatos ypatumus dėl vienodumo, efektyvios teisminės gynybos ir veiksmingo teisingumo funkcionavimo Bendrijoje[26]. Nors ši iniciatyva nebuvo išplėtota, Komisijos teiginiai yra pakankamai iškalbingi, nes ji tvirtina, jog EB 68 straipsnis yra „nesuderinamas su proceso ekonomiškumu“[27], kad „taip gali būti tuščiai eikvojamos nacionalinių teismų lėšos“[28], netgi kad šis straipsnis nesuderinamas „su kitomis Sutarties nuostatomis“[29]. Valstybės narės taip pat nematė problemų panaikinti EB 68 straipsnyje numatytus prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo ypatumus rengiant Sutarties dėl Konstitucijos Europai projektą ar Lisabonos sutartį, kurių nuostatose numatyta tik viena prašymų priimti prejudicinį sprendimą pateikimo tvarka.

32. Apibendrinant, pažymėtina, kad teisės pateikti Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą apribojimas, kai tokį prašymą gali pateikti tik galutinės instancijos teismai, turi būti aiškinamas siaurai. EB 68 straipsniui buvo sukurtas precedentas, kuris sunkiai dera su EB 234 straipsnį grindžiančia idėja, nes iškraipo tiek šio straipsnio raidą, tiek Bendrijos teismų sistemos struktūrą. Kaip neseniai rašė Pierre Pescatore, EB 234 straipsnio mechanizmas yra „sakralinis teisinio Europos paveldo elementas“[30]. Bet koks šio vidaus rinkos funkcionavimo kertinio akmens[31] pakeitimas turi būti ypač apgalvotas, nes teisminis Europos modelis pagrįstas prejudicinio sprendimo priėmimo procedūros sėkme. Taigi nestebina, jog tie, kurie laikosi alternatyvių modelių, yra nutolę nuo Bendrijos tradicijos, remdamiesi

25 — 1987 m. spalio 22 d. Sprendimas *Foto-Frost* (314/85, Rink. p. 4199, 20 punktas).

26 — 2006 m. birželio 28 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, Regionų komitetui ir Europos Bendrijų Teisingumo Teismui dėl Europos Bendrijos steigimo sutarties IV antraštinės dalies nuostatų dėl Teisingumo Teismo įgaliojimų suderinimo siekiant užtikrinti veiksmingesnę teisminę apsaugą (COM/2006/0346). Šiame dokumente pateikiama EB 68 straipsnio kritika yra priešinga Komisijos pozicijai nagrinėjamoje byloje. Jei, Komisijos teigimu, nagrinėjama nuostata trukdo pasinaudoti galimybe kreiptis į teismą, nesuprantama, kodėl ji su tokiu įkarščiu tvirtina, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra nepriimtinas, juo labiau kad bylos nagrinėjimas iš esmės atskleidžia, jog ši institucija laikosi maksimalistinės Reglamento Nr. 1348/2000 koncepcijos, kuris šioje byloje akivaizdžiai svarbus bylos šalims, taip pat ir laisvės, saugumo ir teisingumo erdvei taikomų teisės normų sistemai, kuri dar tik pradeda plėtotis.

27 — Ten pat, p. 6.

28 — Ten pat.

29 — Ten pat, p. 7.

30 — P. Pescatore „Preliminary Rulings – Evolution of the System“, *50th Anniversary of the Court of Justice of the European Communities. Conference on Cooperation between the Court of Justice and the National Courts,* Oficialiųjų leidinių biuras, Liuksemburgas, 2003, p. 29.

31 — Šį posakį pasiskolinau iš pirmininko Robert Lecourt, kuris jį pavartojo leidinyje „L'Europe des juges“, *Bruylant*, Briuselis, 1976, p. 264.

EB 68 straipsniu[32]. Jei atėjo laikas keisti Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų bendradarbiavimo formą, tokia reforma, kaip antai EB 68 straipsnis, turbūt nėra pati tinkamiausia priemonė.

33. Kadangi *Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier* yra pirmojoje Ispanijos civilinių bylų teismų hierarchijos pakopoje, reikia nustatyti, ar galutinės instancijos teismas EB 68 straipsnio prasme yra esantis nacionalinės teismų sistemos hierarchijos viršūnėje, ar tas, kurio sprendimas yra galutinis pagal vidaus apskundimo tvarką. Kitaip tariant, reikia nustatyti, ar, kaip Teisingumo Teismas nutarė byloje *Lyckeskog*[33] dėl EB 234 straipsnio, reikia vadovautis institucine, ar konkretaus ginčo teorija. Minėtame sprendime buvo pasirinkta antroji teorija, remiantis nuostabia generalinio advokato A. Tizziano išvada, kurioje jis pabrėžė progresyvų teismo praktikos vystymąsi toje srityje[34]. To sprendimo 15 punkte Teisingumo Teismas konstatavo, kad darnumo ir vienodumo tikslai pasiekiami, „kai pareigą pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą privalo vykdyti <…> aukščiausieji teismai <…> *ir kiti nacionaliniai teismai, kurių sprendimai negali būti toliau apskundžiami* <…>“.

34. Atsakymą į šį klausimą, mano nuomone, galima rasti prieš tai išdėstytuose argumentuose ir Teisingumo Teismo praktikoje. Jei EB 68 straipsnio aiškinimas turi atitikti efektyvios teisminės gynybos principą, reikia jį priderinti prie šio principo reikalavimų[35]. Logiška, kad ši idėja buvo iškelta sprendime *Lyckeskog*, nes ji leidžia išplėsti teismų, galinčių pateikti prejudicinius klausimus, ratą, neatsižvelgiant į šių teismų vietą nacionalinių teismų hierarchijoje. Ši pozicija taip pat teisinga, jei prejudicinis klausimas pateikiamas remiantis EB 68 straipsniu.

35. Matyti, jog mano siūlymas sutampa su teismo praktika teismų bendradarbiavimo civilinėse ir komercinėse bylose srityje. Spren-

32 — J. Komárek „In the court(s) we trust? On the need for hierarchy and differentiation in the preliminary ruling procedure“, *European Law Review,* Nr. 32, 2007, p. 486, siūlomas kitoks Bendrijos teisingumo modelis, kuriame derinama diferenciacija ir hierarchija, remiantis EB 68 straipsnio apribojimais.

33 — Minėtas sprendimas *Lyckeskog*.

34 — 2002 m. vasario 21 d. generalinio advokato A. Tizzano išvados minėtame sprendime *Lyckeskog* 32 ir 38 punktai. Ši evoliucija prasidėjo nuo istorinių sprendimų: 1964 m. liepos 15 d. Sprendimo *Costa/ENEL* (6/64, Rink. p. 1141) ir 1977 m. gegužės 24 d. Sprendimo *Hoffmann-La Roche* (107/76, Rink. p. 957). Vien dėl smalsumo, bet neatsisakau malonumo pastebėti, kad minėtame sprendime *Lyckeskog* citata yra klaidinga, nes šis sprendimas remiasi minėtu sprendimu *Costa,* kuriame konkretaus ginčo teorija grindžiama 1963 m. kovo 27 d. Sprendimu *Da Costa ir kt.* (sujungtos bylos 28/62, 29/62 ir 30/62, Rink. p. 61). Šalių pavadinimų panašumas yra akivaizdus, bet, jei neklystu, nors sprendimas *Da Costa* paskatino doktrinos dėl aiškaus teisės akto atsiradimą, jis neturi didelės reikšmės byloje *Lyckeskog* svarstomu klausimu.

35 — Tokios pozicijos laikomasi ir didžiojoje dalyje doktrinos. Pacituosiu Alonso R. García „El juez español y el Derecho comunitario“, *Tirant lo Blanch*, Valencija, 2003, p. 228, dėl jo iškalbingumo: „Jei galimybė pateikti ETT prejudicinį klausimą dėl išaiškinimo ar dėl galiojimo būtų atimta iš teismų, kurių sprendimai gali būti skundžiami, minėtos formulės aiškinimas pagal abstrakčią arba institucinę teoriją lemtų dideles ne tik aiškinimo, bet ir EB sutarties IV antraštinės dalies taikymo spragas, nes būtų sudaryta galimybė nacionaliniams teismams pripažinti teisės aktus negaliojančiais, o šito nebūtų galima ištaisyti, jei teisės aktą negaliojančiu pripažintų žemesnieji teismai, nagrinėjantys bylą kaip paskutinė arba vienintelė instancija“. Taip pat žr. C. También Cheneviere „L'article 68 CE – Rapide survol d'un renvoi préjudiciel mal compris“, *Cahiers de Droit Européen,* Nr. 40, 2004, p. 569–572; P. Girerd „L'article 68 CE: un renvoi préjudiciel d'interpretation et d'application incertaines“, *Revue Trimestrielle de Droit Européen,* Nr. 35 (2), 1999, p. 243, ir A. Valle Gálvez „Las nuevas competencias del Tribunal de Justicia de las CCEE tras el Tratado de Ámsterdam“, *Noticias de la Unión Europea,* 2000, Nr. 186, p. 29.

dime *Danmarks Rederiforening*[36] prašymas dėl Protokolo dėl Teisingumo Teismo įgaliojimų aiškinti Briuselio konvenciją[37], kuriame teisė teikti prašymus priimti prejudicinį sprendimą Danijoje suteikiama tik *Højesteret* (Aukščiausiajam Teismui), o ginčą kaip galutinė instancija nagrinėjo *Arbejdsret* (Darbo teismas), buvo pripažintas priimtinu. Šio sprendimo 16 punkte pabrėžiama, jog protokolo pažodinis aiškinimas „lemtų, kad Danijoje klausimų dėl Briuselio konvencijos išaiškinimo, kilusių tokiais atvejais kaip pagrindinėje byloje, jokiomis aplinkybėmis nebūtų galima pateikti prašyme priimti prejudicinį sprendimą“. Taigi prejudicinis klausimas buvo priimtas ir konkretaus ginčo teorija pasiremta nors ir ne identiškoje, bet panašioje srityje, kaip antai minima EB 68 straipsnyje[38].

36. Po šių pasvarstymų esu linkęs manyti, kad EB 68 straipsnyje minimi teismai, kurių sprendimai negali būti skundžiami, reiškia aukščiausiuosius teismus ir visus nacionalinius teismus, kurių sprendimai negali būti toliau skundžiami.

37. Todėl, nors ir nėra nacionalinės teismų piramidės viršūnėje, *Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier* turi teisę pateikti prejudicinį klausimą pagal EB 68 straipsnį, kai jo sprendimai negali būti skundžiami. Telieka nustatyti, ar pagal Ispanijos procesines normas privatūs asmenys gali apskųsti šio teismo sprendimus.

3. Apskundimo sistema Ispanijos civilinių bylų teismuose

38. *Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier* nutartyje pabrėžiama šio teismo kompetencija nagrinėti skundą dėl teismo kanclerio priimto potvarkio, susijusio su proceso organizavimu. Dėl šio potvarkio galima pateikti prašymą peržiūrėti (*LEC* 224 straipsnis), kuris paprastai skirtas apskųsti nutartis ir rezoliucijas (*LEC* 451 straipsnis), bet, įstatymu išplėtus jo taikymo sritį, jis taikomas ir potvarkiams dėl proceso organizavimo.

39. Pagal LEC 455 straipsnį įsiteisėjusias nutartis galima skųsti apeliacine tvarka. Ši teisių gynimo priemonė taikoma ir dėl prašymo peržiūrėti priimtus sprendimus.

36 — 2004 m. vasario 5 d. Sprendimas *DFDS Torline* (C-18/02, Rink. p. I-1417).

37 — 1971 m. birželio 3 d. Protokolas dėl Teisingumo Teismo įgaliojimų aiškinti 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo.

38 — Ši byla negrindžiama EB 68 straipsniu, nes 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42), nors jau įsigaliojęs, nebuvo taikomas Danijos teritorijoje, joje buvo taikoma tik Briuselio konvencija, kuri, priėmus šį reglamentą, „tapo Bendrijos teise“ kitose valstybėse narėse.

40. Įprastas prašymas peržiūrėti, kurį *LEC* pripažįsta kaip bendrąją teisių gynimo priemonę skundžiant rezoliucijas ir nutartis[39], nėra bylos nagrinėjimas iš esmės, jam būdinga savikontrolė, leidžianti pradinį sprendimą priėmusiam teismui jį patikrinti ir, jei reikia, panaikinti[40]. Prašymo peržiūrėti organizavimo priemones reikšmė visai kita, nes jis pateikiamas aukštesnei institucijai dėl žemesnės institucijos priimto teisės akto: teismo kanclerio priimtas potvarkis kontroliuojamas teismo. Kadangi dvi institucijas sieja pavaldumo santykis, LEC 451 straipsnis siūlo asmeniui šiek tiek specifinę, palyginti su įprastu prašymu peržiūrėti, teisių gynimo priemonę[41].

41. Šis skirtumas paaiškina sprendimų skirtumus nacionalinėje teismų praktikoje. Komisija paminėjo keletą nutarčių, kuriomis žemesnes instancijos teismai leido apeliacine tvarka skųsti dėl prašymo peržiūrėti potvarkį dėl proceso organizavimo priimtas nutartis[42]. Tačiau ši pozicija nėra aiški, nes egzistuoja priešinga teismų praktika[43] bei prieštaravimai doktrinoje[44], kuri turi tendenciją neigti bet kokią potvarkių dėl proceso organizavimo apeliacijos galimybę. Ši diskusija dėl proceso neabejotinai vyksta ir dėl to, kad LEC yra neseniai priimtas teisės aktas, kurio nuostatos dar turėtų būti patikslintos Ispanijos *Tribunal Supremo* (Aukščiausiojo Teismo). Tačiau šiuo metu nacionalinė proceso teisė aiškiai nereglamentuoja, ar galima apskųsti tokį sprendimą, kurį nagrinėja *Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier*.

42. Šioje situacijoje reikia atsižvelgti į du dalykus.

43. Pirmiausia reikia pabrėžti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo įsitikinimą, kad jis nagrinėja bylą kaip galutinė instancija. Sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą dalies „Teisiniai argumentai“ punkte „trečia“ teigiama, kad tam, kad būtų galima taikyti LEC 454 straipsnį, reikia įsitikinti, kad „sprendimas, atmetantis arba patenkinantis pateiktą prašymą dėl teisminio bendradarbiavimo“, priimtas galutinės instancijos teismo. Polemiką tarp Ispanijos teismų dėl LEC turi išspręsti aukščiausia Ispanijos Karalystės teisminė instancija, o ne Teisingumo Teismas. Jei

39 — LEC 451–454 straipsniai.

40 — T. Armenta Deu „Lecciones de Derecho Procesal Civil“, 3-asis leidimas, *Marcial Pons*, Madridas, 2007, p. 239–241, taip pat I. Díez-Picazo ir de la A. Oliva Santos „Derecho Procesal Civil. El proceso de declaración“, 3-asis leidimas, *Ramón Areces*, Madridas, 2004, p. 251–252.

41 — Iš tiesų, prieš įsigaliojant 2000 metų LEC, teismo kanclerio sprendimai turėjo būti skundžiami pateikiant prašymą peržiūrėti *(recurso de revisión)*. Šiuo metu galiojančioje LEC 224 straipsnio versijoje išlikę anksčiau vartotų terminų pėdsakai, nes straipsnio pavadinimas – „Potvarkių dėl proceso organizavimo *peržiūrėjimas*“ (kursyvu pažymėta šios išvados autoriaus). Taigi galima konstatuoti, kad prašymas peržiūrėti yra netipiškas tokių priemonių apskundimo būdas ir neatitinka apskundimo formų, kai byla nenagrinėjama iš esmės, struktūros.

42 — 2006 m. birželio 26 d. Nutartis *Audiencia Provincial de Castellón* ir 2006 m. sausio 24 d. Nutartis *Audiencia Provincial de Cáceres*.

43 — 2005 m. sausio 25 d. Nutartis *Audiencia Provincial de Madrid*.

44 — M. Aguilera Morales „Resoluciones judiciales y diligencias de ordenación“, *Tribunales de justicia: Revista española de derecho procesal*, Nr. 3, 2000, p. 277, ir Bonet Navarro A. „Los recursos en el proceso civil“, La Ley, Madridas, 2000, p. 88.

jis imtųsi aiškinti LEC 454 straipsnį, atsidurtų Ispanijos civilinių bylų teismo vietoje ir dalyvautų diskusijoje, kuri priskirtina šios valstybės narės teismų kompetencijai[45]. Jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas įsitikinęs, kad jis yra galutinės instancijos teismas, Teisingumo Teismas turėtų pasitikėti tuo, „kas beldžiasi į jo“ duris prašydamas išaiškinti pagal Bendrijos kriterijus.

44. Antra, pagal šios išvados 28 ir 37 punktus abejojant reikėtų vadovautis prejudicinių klausimų pateikimui palankiausia pozicija. Taigi nagrinėjamoje byloje gali būti tik viena išeitis, sprendžiant Ispanijos procesinės sistemos neaiškumus: pripažinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo kompetenciją.

4. Rezultatas

45. Remiantis šiais motyvais, kadangi EB 68 straipsnis nereikalauja, kad teismas būtų valstybės narės teismų sistemos viršūnėje, o įvertinęs nagrinėjamą bylą *Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier* joje priims neskundžiamą sprendimą, reikėtų atmesti Komisijos pateiktą pirmąjį prieštaravimą dėl priimtinumo.

B — *Antrasis prieštaravimas dėl priimtinumo: ginčo buvimas pagrindinėje byloje*

46. Reikia nustatyti, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atitinka kitą esminę sąlygą, kad galėtų pateikti tokį prašymą. Šį kartą, skirtingai nei ankstesniame punkte, reikalavimas įtvirtintas teismo praktikoje, pagal kurią klausimas turi būti pateiktas egzistuojant ginčui. Remiantis Teisingumo Teismo vartojamomis sąvokomis, „nacionaliniai teismai gali kreiptis į Teisingumo Teismą [prašydami priimti prejudicinį sprendimą], tik jei jie nagrinėja ginčą ir pagal nustatytą procedūrą turi priimti teisminio pobūdžio sprendimą“[46]. Komisijos teigimu, *Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier* turi priimti sprendimą byloje, kurioje nėra rungtyniškumo procedūros ir kurioje jis nevykdo teisminės funkcijos. Todėl Komisija prašo pripažinti prejudicinį klausimą nepriimtinu.

47. Be to, akivaizdu, kad Teisingumo Teismo įtvirtinti nepriimtinumo pagrindai pagal EB 234 straipsnį taikomi ir prašymams priimti prejudicinį sprendimą, pateiktiems

45 — Teisingumo Teismas kompetentingas aiškinti Bendrijos teisę, o nacionalinis teismas – nustatyti taikomą nacionalinę teisę ir ją aiškinti. Šis atribojimas, grindžiamas nacionalinių teismų procesinio savarankiškumo paisymu, giliai įsišaknijęs Teisingumo Teismo praktikoje (1974 m. balandžio 30 d. Sprendimas *Sacchi* (C-155/73, Rink. p. 409); 1976 m. gegužės 20 d. Sprendimas *Mazzalai* (111/75, Rink. p. 657); 1990 m. lapkričio 8 d. Sprendimas *Gmurzynska-Bscher* (C-231/89, Rink. p. I-4003) ir 2008 m. rugsėjo 11 d. Sprendimas *Unión General de Trabajadores de La Rioja* (sujungtos bylos C-429/06 – C-430/06, Rink. p. I-6747).

46 — 1980 m. birželio 18 d. Nutartis *Broker* (138/80, Rink. p. 1975) ir 1986 m. kovo 5 d. Nutartis *Greis Unterweger* (318/85, Rink. p. 955, 4 punktas); taip pat žr. 1995 m. spalio 19 d. Sprendimą *Job Centre* (C-111/94, Rink. p. I-3361, 9 punktas).

remiantis EB 68 straipsniu. Šios nuostatos teiginys, kad EB 234 straipsnis „taikomas šiai [IV] antraštinei daliai“, patvirtina, kad visiškai taikomos prejudiciniams klausimams galiojančios taisyklės ir atitinkama Teismo praktika, išskyrus konkrečias išimtis, minimas pačiame EB 68 straipsnyje[47]. Todėl norint taikyti Teisingumo Teismo praktiką dėl nepriimtinumo pagrindų EB IV antraštinei daliai, reikia išanalizuoti keletą sprendimų.

1. Ginčo reikalavimas

48. Nors prejudicinio klausimo sėkmę iš principo lemia valstybių narių pasirinktų sąvokų platumas formuluojant EB 234 straipsnį, šio straipsnio tekstas vis dėlto leidžia įžvelgti kai kuriuos apribojimus pateikti Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą. Pirmiausia ši galimybė priklauso nuo tokių sąlygų: prašymą turi pateikti „teismas“[48], sprendimas pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą turi būti motyvuotas[49], negalima pateikti hipotetinių bei fiktyvių klausimų[50] ir, svarbiausia šiuo atveju, turi būti ginčas[51].

49. Egzistuoja glaudus ir išskirtinis ryšys tarp pirmosios ir paskutinės sąlygos. Sąvoka „teismas“ žymi ribą Europos teisminės diskusijos dalyviams. Ši diskusija atvira tik teisminę valdžią turinčioms institucijoms, visos kitos dalyvauti negali. Sprendime *Vaassen-Göbbels*[52] griežtai nustatyti kriterijai, kuriuos institucija turi atitikti, kad būtų pripažinta vykdanti tokio pobūdžio funkcijas. Savo išvadoje byloje *De Coster*[53] siūlau grįžti prie šios teismo praktikos, kurios plėtojimas pastaruoju metu lėmė didelį teisinį netikrumą. Šiuo metu Teisingumo Teismas atrodo linkęs įtraukti į diskusiją tik tikrus teismus. Naujausi sprendimai parodo, kad vykdoma griežtesnė kontrolė pagal pradines minėto sprendimo *Vaassen-Göbbels* gaires, kurios sušvelninamos tik tam tikrais atvejais, esant efektyvios teisminės gynybos interesui[54].

50. Sąvoka „teismas“ artimai susijusi su sąvoka „ginčas“, nes aišku, kad norint išsiaiškinti, ar institucija vykdo teisingumą *Vaassen-Göbbels* kriterijų prasme, turi būti ginčas tarp bylos šalių. Nepaisant šio ryšio, abu kriterijai yra skirtingi ir Teisingumo Teismas pagrįstai juos nagrinėjo atskirai.

51. Net jei institucija yra valstybės teismų sistemos dalis, ji ne visada įgyvendina teis-

47 — Teisingumo Teismas įtvirtino, kad teismo praktika taikoma ir pagal ES 35 straipsnį pateiktiems prejudiciniams klausimams: „Kaip ir EB sutarties 234, ES 35 straipsnis numato, kad kreipimasis į Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo yra galimas tik su sąlyga, kad nacionalinis teismas „mano, jog tą klausimą būtina išspręsti, kad jis galėtų priimti sprendimą“, todėl Teisingumo Teismo praktika, susijusi su prejudicinių klausimų, pateiktų pagal EB 234 straipsnį, priimtinumu, iš principo yra taikytina ir pagal ES 35 straipsnį Teisingumo Teismui pateiktiems prašymams priimti prejudicinius sprendimus“ (2005 m. birželio 16 d. Sprendimas *Pupino* (C-105/03, Rink. p. I-5285, 29 punktas). Neatmetama galimybė, kad kada nors Teisingumo Teismas šį kriterijų patikslins, nes sprendime tvirtinama, kad tradiciniai priimtinumo kriterijai taikomi „iš principo“.

48 — 1966 m. birželio 30 d. sprendimas *Vaassen-Göbbels* (61/65, Rink. p. 377).

49 — 1993 m. sausio 26 d. Sprendimas *Telemarsicabruzzo ir kt.* (C-320/90 iki C-322/90, Rink. p. I-393, 6 punktas).

50 — 1981 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Foglia* (244/80, Rink. p. 3045, 18 ir 20 punktai).

51 — Minėtas sprendimas *Job Centre*.

52 — Minėtas sprendimas.

53 — 2001 m. birželio 28 d. Išvada byloje *De Coster* (2001 m. lapkričio 29 d. Sprendimas, C-17/00, Rink. p. I-944).

54 — 2002 m. gegužės 30 d. Sprendimas *Schmid* (C-516/99, Rink. p. I-4573, 34 punktas) ir 2005 m. gegužės 31 d. Sprendimas *Syfait ir kt.* (C-53/03, Rink. p. I-4609, 31–35 punktai).

mines galias. Pirmoji sąlyga susijusi su tokio prejudicinio dialogo *subjektais*, o paskutinė – su kiekvieno iš jo dalyvių *funkcijomis*. Todėl Teisingumo Teismas įtvirtino vieną priimtinumo kriterijų, susijusį su institucijos pobūdžiu, o kitą, – susijusį su jos vykdomomis funkcijomis. Kitaip tariant, nors institucija ir vadinama teismu, ji ne visada vykdo teisminę veiklą. Tai yra skirtingi aspektai, kurie, mano nuomone, pagrįstai yra skirtingai vertinami.

52. Teisingumo Teismo elgesys logiškas. Prašymo priimti prejudicinį sprendimą procedūra yra teismų bendradarbiavimas, siekiant rasti vienodą sprendimą, padedantį išspręsti konkretų atvejį visiškai išlaikant Bendrijos teisės sistemos darnumą. Taigi kalbama apie konstruktyvų teismo santykį su teismu, o ne bylos su byla, ir tai paaiškina Teisingumo Teismo subtilumą apibrėžiant teismo sąvoką. Tačiau apibrėžęs tokio bendradarbiavimo dalyvius, Teisingumo Teismas pasirodė lankstesnis. Priešinga pozicija lemtų gana absurdišką rezultatą: pavyzdžiui, neteisminių institucijų pripažinimas teismais priverstų sumažinti ar net panaikinti sąlygos dėl ginčo egzistavimo reikšmingumą. Tačiau priešingu atveju pasekmės taip pat keltų nerimą, nes kvaziteisminė institucija sunkiai galėtų vykdyti teismines funkcijas ir todėl niekada neturėtų savybių, reikalingų prejudiciniam klausimui pateikti.

53. Taip pat reikia atsižvelgti ir į teisminės politikos motyvus, nes pasikeitimas nuomonėmis tarp Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų turi suteikti galimybę pastariesiems toliau naudotis tradicinėmis teisminės institucijos galiomis, pavyzdžiui, apsaugos priemonių taikymas, sprendimų vykdymas ar procesinių garantijų suteikimas. Teismas turi tokias pačias teises ir tada, kai procesas nėra visiškai rungtyniškas arba kai jis vykdo labiau administracines funkcijas. Kad nacionalinis teismas, kaip Bendrijos teisę taikantis teismas, galėtų priimti sprendimą ir nurodyti jį vykdyti pagal Europos teisės normas, būtina atidžiai patikrinti, ar egzistuoja ginčas.

2. Rungtyniškumas ir teisminės funkcijos pobūdis: du tos pačios sąlygos aspektai

54. Nors nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusi institucija yra Ispanijos teisminės valdžios dalis, galima abejoti proceso rungtyniškumu ir teisminiu šios institucijos sprendimo pobūdžiu. Nors šie du elementai tikrinant, ar egzistuoja ginčas, paprastai nagrinėjami kartu, jie atspindi skirtingus aspektus, teismo praktikoje vertinamus atskirai.

55. Todėl Teisingumo Teismas nevertino rungtyniškumo kaip lemiamo kriterijaus, kad nacionalinis teismas galėtų pateikti prejudicinį klausimą[55]. Kai bendradarbiavimo *tarp teismų* sąlyga įvykdyta, nacionalinis teismas turi didelę diskreciją pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą. Tokia pozicija buvo pakartota daugelį kartų, patikslinant, kad „rungtyniško proceso reikalavimas <…> nėra absoliutus kriterijus“[56].

56. Minėtoje byloje *De Coster* pabrėžiau konkretaus rungtyniškumo sąlygos įgyvendinimo nebuvimą[57]. Teisingumo Teismas nuolat nepripažino nepriimtinais visų prašymų priimti prejudicinį sprendimą, pateiktų pagrindinėje byloje esant tik vienai šaliai. Tačiau teismo praktika reikalauja trijų elementų, kad procesas būtų pripažintas rungtynišku: pirma, pakanka, kad privatus asmuo kreipiasi į teismą remdamasis savo teise; antra, reikalavimas turi būti aiškiai apibrėžtas tiek faktiškai, tiek teisiškai; trečia, nacionalinis teismas, vykdydamas teisminius įgaliojimus, turi visiškai laikytis procesinių garantijų. Trečiasis elementas minimas Europos žmogaus teisių apsaugos konvencijos 6 straipsnyje bei Europos žmogaus teisių teismo praktikoje. Teisingumo Teismui nustačius, kad šie elementai egzistuoja tinkama forma, laikoma, kad rungtyniškumo principo reikalavimas patenkintas EB 234 straipsnio tikslais.

57. Panašiai lanksčiai vertinamas ir teisminių funkcijų pobūdis. Sprendime *Job Centre*[58] nedrąsiai teigta, kad nacionalinis teismas turi vykdyti grynai teismines funkcijas. Ši doktrina patvirtinta vėliau, tačiau norint suprasti jos tikrąją prasmę, reikia atsižvelgti į kiekvieno ginčo procesines aplinkybes. Minėtoje byloje *Job Centre Tribunale civile e penale di Milano* (Milano civilinių ir baudžiamųjų bylų teismas, (Italija) pagal ypatingąją teiseną nagrinėjo prašymą patvirtinti prekybos įmonės steigimo aktą. Šio teismo sprendimu turėjo būti suteiktas leidimas įrašyti į registrą, ir Teisingumo Teismas nusprendė, kad tai nėra teisminė veikla. Byloje *Salzman*[59], kurioje Austrijos *Bezirksgericht* pateikė Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą kaip už nekilnojamojo turto registrą atsakinga institucija, taip pat buvo pripažinta, kad situacija neatitinka šio kriterijaus. Tokia pati ir bylos *HSB-Wohnbau*[60] baigtis, kur *Amtsgericht Heidelberg* (Vokietija) buvo atsakingas už prekybos registrą.

58. Tačiau Teisingumo Teismas priėmė tokius prašymus priimti prejudicinį sprendimą, kaip *Tribunale di Torino* (Italija) pirmininko pateiktas prašymas vykstant sutrumpintam procesui, kuriame nebuvo ginčo tarp

55 — 1971 m. gruodžio 14 d. Sprendime *Politi* (43/71, Rink. p. 1039) pirmą kartą buvo sušvelnintas rungtyniško proceso būtinumo kriterijus. 1974 m. vasario 21 d. Sprendime *Birra Dreher* (162/73, Rink. p. 201) remiamasi lankstesniais kriterijais, kad galimybė pateikti Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą nepriklausytų nuo proceso rungtyniškumo, kuris baigiasi nacionaliniam teismui pateikus prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

56 — 2000 m. kovo 21 d. Sprendimas *Gabalfrisa ir kt.* (C-110/98 iki C-147/98, Rink. p. I-1577, 37 punktas) ir 2001 m. lapkričio 29 d. Sprendimas *De Coster* (C-17/00, Rink. p. I-9445, 14 punktas).

57 — Minėtos išvados 29–38 punktai.

58 — Minėtas sprendimas.

59 — 2003 m. gegužės 15 d. Sprendimas *Salzmann* (C-300/01, Rink. p. I-4899).

60 — 2001 m. liepos 10 d. Nutartis *HSB-Wohnbau* (C-86/00, Rink. p. I-5353).

šalių, o sprendimas buvo įtvirtintas „dekreto“[61]. Kad atliekamos teisminės funkcijos, buvo pripažinta ir *Pretore* (Italija) atveju, kai atliekamos ir parengtinio tyrimo teisėjo, ir prokuroro funkcijos, kaip antai bylose *X* ir *Pretore di Salò*[62]. Teisingumo Teismas taip pat atsižvelgė į aplinkybę, kad nors formaliai sprendimą priėmė politinė institucija, iš esmės jis priskirtinas teisminei institucijai. Taip buvo byloje *Garofalo*[63], kur Teisingumo Teismo prašyta įvertinti, ar Italijos *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) nepažeidė EB 234 straipsnio, procese pagal išimtinį ieškinį pateikdama nuomonę, kuri vėliau buvo perimta sprendime, formaliai priimtame Italijos Respublikos prezidento. Be to, kai kurių teismų, nepriimančių privalomojo pobūdžio sprendimų, konsultacinis vaidmuo, remiantis bylomis *Österreichischer Gewerkschaftsbund*[64] ir *Felix Swoboda*[65], buvo pripažintas pakankamu, kad jie galėtų pateikti prašymus priimti prejudicinį sprendimą. Neseniai antrajame prejudiciniame sprendime, priimtame skubos tvarka, Teisingumo Teismas byloje *Santesteban Goicoechea*[66] nagrinėjo Prancūzijos apeliacinių teismų parengtinio tyrimo skyrių pateiktą prašymą priimti prejudicinį sprendimą. Prancūzijos Valstybės Tarybos teigimu, šie skyriai vykdo administracinius įgaliojimus, kai išsako nuomonę dėl ekstradicijos prašymo, kaip buvo nagrinėjamoje byloje. Teisingumo Teismas nagrinėdamas daugiausia dėmesio skyrė tam, kad šių skyrių sprendimai yra privalomi, ir pernelyg nesigilino į tai, kad šie sprendimai nėra teisminio pobūdžio[67].

59. Be to, teisminių funkcijų vykdymo kriterijų neatitinkantiems atvejams buvo įtvirtinta išimtis minėtame sprendime *Job Centre.* Teisingumo Teismas nepripažino *Tribunale civile e penale di Milano* (Italija) įgaliojimų, nes jie buvo grynai administracinio pobūdžio, ir pridūrė, kad „tik jei įstatymo įgaliotas prašyti patvirtinimo asmuo apskundžia sprendimą atsisakyti patvirtinti ir registruoti, teismas, į kurį kreipiamasi, gali būti pripažįstamas kaip atliekantis teisminio pobūdžio funkciją 234 straipsnio prasme, t. y., galintis panaikinti aktą, pažeidžiantį ieškovo teisę“[68]. Šiuo teismo praktikos pakeitimu siekta pagirtino tikslo, nes atmetus galimybę taikyti prejudicinio sprendimo procedūrą kvaziteisminėse bylose, kyla pavojus, kad teismo sprendimų apskundimo apeliacine tvarka sistemoje atsiras netipiškų bruožų, dėl kurių net ir pagrindinei bylai bei Bendrijos teisės sistemos darnumui reikšmingas atvejis niekada nepasieks Teisingumo Teismo.

60. Šią išimtį Teisingumo Teismas pritaikė byloje *Cartesio*[69]: Vengrijos Bács-Kiskun regiono teismas pateikė prejudicinį klausimą, apeliacine tvarka nagrinėdamas komercinio teismo sprendimą atsisakyti registruoti. Nors Pirmosios instancijos teisme procesas nebuvo rungtyniškas ir nebuvo priimtas teisminio pobūdžio sprendimas, Teisingumo Teismas nusprendė, kad apeliacinis procesas, nepaisant jo ypatumų, atitinka sąlygas, reikalingas taikyti byloje *Job Centre* įtvirtintą išimtį. Reikia paminėti, kad procesas vyko skirtin-

61 — Minėtas sprendimas *Politi*.

62 — 1977 gegužės 5 d. Sprendimas *Pretore di Cento prieš X* (110/76, Rink. p. 851) ir 1987 m. birželio 11 d. Sprendimas *Pretore di Salò prieš X* (14/86, Rink. p. 2545, 7 punktas).

63 — 1997 m. spalio 16 d. Sprendimas *Garofalo ir kt.* (C-69/96 iki C-79/96, Rink. p. I-5603, 19–26 punktai).

64 — 2000 m. lapkričio 30 d. Sprendimas *Österreichischer Gewerkschaftsbund* (C-195/98, Rink. p. I-10497, 24–30 punktai).

65 — 2002 m. lapkričio 14 d. Sprendimas *Felix Swoboda* (C-411/00, Rink. p. I-10567, 25–27 punktai).

66 — 2008 m. rugpjūčio 12 d. Sprendimas *Santesteban Goicoechea* (C-296/08 PPU, Rink. p. I-6307).

67 — Ten pat, 36 punktas.

68 — Minėto sprendimo *Job Centre* 11 punktas.

69 — Minėtas sprendimas *Cartesio* (58–60 punktai).

guose teismuose, taikant skirtingas procedūras, ir abiem atvejais prieš teismą stojo tik bendrovė *Cartesio*. Nepaisant to, siekdamas atsakyti į pagrindinėje byloje iškilusius klausimus, Teisingumo Teismas pripažino bylą apeliacine tvarka nagrinėjusio teismo kompetenciją pateikti prejudicinį klausimą.

3. Konkrečiu atveju taikoma teismo praktika

61. Iš nutarties, kuria nuspręsta pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, ir procesui pagrindinėje byloje taikomos nacionalinės teisės aišku, kad *Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier* pateiktas prašymas peržiūrėti potvarkį dėl proceso organizavimo, kuriuo teismo kancleris atmetė prašymą įteikti neteisminius dokumentus. Reikia nustatyti, ar šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą priimtinas pagal du atskirus aspektus: proceso rungtyniškumo ir prašymą pateikusio teismo būsimo sprendimo teisminio pobūdžio.

a) Rungtyniškumo principas nagrinėjamu atveju

62. Prašymą peržiūrėti pateikė *Roda Golf*, apskųsdama sprendimą, kuriuo teismo kancleris neleido jai remtis Reglamentu (EB) Nr. 1348/2000, dėl ko bendrovei kilo teisinių pasekmių. Reglamentas skirtas pagreitinti teisminių ir neteisminių dokumentų įteikimą, ypač siekiant išsaugoti asmenų, galinčių ar privalančių įteikti kai kuriuos dokumentus, teises ir laisves. Taigi galima konstatuoti tiesioginį *Roda Golf* interesą pateikti prašymą peržiūrėti.

63. Be to, nagrinėdamas prašymą peržiūrėti, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nagrinėja tik „teisinės nuostatos“ pažeidimą (LEC 224 straipsnio 2 dalis). Sprendimas, kuriuo išsprendžiamas šis prašymas, patvirtina arba paneigia teisinį teiginį. Taigi teismas, į kurį kreiptasi, nagrinėja bylą, kurios gairės buvo iš anksto apibrėžtos *Roda Golf* ieškinyje.

64. Galiausiai civilinės teisės normos numato, kad galima pateikti prašymą peržiūrėti rezoliucijas, nutartis ir – išimtiniais atvejais – potvarkius dėl proceso organizavimo. Šį prašymą reglamentuoja bendros skundams taikomos taisyklės bei efektyvios teisminės gynybos principai[70]. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas privalo užtikrinti visas bet kokiame procese, vykstančiame Ispanijos civilinių bylų teisme, *Roda Golf* priklausančias garantijas.

70 — I. Díez-Picazo ir A. De la Oliva Santos „Derecho procesal civil“ <... > (cituota anksčiau).

65. Todėl procesas pagrindinėje byloje yra rungtyniškas ir prašymas priimti prejudicinį sprendimą gali būti pateiktas.

b) Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo atliekamų funkcijų teisminis pobūdis konkrečiu atveju

66. Priimdamas ginčijamą potvarkį dėl proceso organizavimo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo kancleris veikė ne kaip teisminė institucija. Asmenys netampa teisminėmis institucijomis dėl to, kad jie vykdo teismui reikalingas užduotis. Todėl jų sprendimus galima skųsti institucijai, kuriai jei pavaldūs, pagal LEC 224 straipsnį. Be to, jei prašymas priimti prejudicinį sprendimą būtų pateikiamas byloje, kurios vienintelis pagrindas – Reglamente (EB) Nr. 1348/2000 nurodytų dokumentų įteikimas, tai prieštarautų sprendimui *Job Centre*, nes šiame teisės akte įtvirtintos priemonės skirtos užtikrinti sklandžią civilinio proceso eigą, o ne proceso paties savaime.

67. Tačiau nagrinėjamoje byloje galima taikyti sprendime *Job Centre* įtvirtintą išimtį, pagal kurią prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas, jei, nepaisant neteisminio pradinių įgaliojimų pobūdžio, klausimas kyla pateikus skundą. Kaip jau minėta, pagrindinėje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas neatlieka teismo vaidmens tiek atsižvelgiant į prašymą anksčiau nagrinėjusią instituciją, tiek į sritį, su kuria jis susijęs. Tačiau pateikdama prašymą priimti prejudicinį sprendimą vykstant prašymo peržiūrėti nagrinėjimo procedūrai, ši institucija atlieka „teisminio pobūdžio funkciją, t. y. gali panaikinti aktą, pažeidžiantį ieškovo teisę“[71].

68. Kaip jau minėta, prašymas peržiūrėti yra priemonė, kurią Ispanijos civilinės teisės normos priskiria prie tokių priemonių, kai byla nenagrinėjama iš esmės, nes tokiu atveju prašymą nagrinėja pats skundžiamo sprendimo autorius. Šis prašymas reglamentuojamas tiek specialiosiomis, tiek bendrosiomis *LEC* normomis. Šį argumentą sustiprina aplinkybė, kad, kaip teigiama šios išvados 62–64 punktuose, ši teisių gynimo priemonė galima, jei yra tiesioginis interesas, aiškiai apibrėžtas objektas ir jei visiškai laikomasi procesinių garantijų.

69. Taigi įrodyta, kad pateikiant prejudicinį klausimą vykdomi teisminio pobūdžio įgaliojimai.

71 — Minėto sprendimo *Job Centre* 11 punktas.

4. Rezultatas

70. Remdamasis prieš tai pateiktais argumentais, kuriais įrodytas proceso pagrindinėje byloje rungtyniškumas ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos atliekamų funkcijų teisminis pobūdis, siūlau Teisingumo Teismui atmesti antrąjį Komisijos pateiktą nepriimtinumo pagrindą.

72. Kaip nurodoma Reglamento Nr. 1348/2000 pavadinime, jis susijęs su teisminių ir neteisminių dokumentų įteikimu, nors tik civilinėse ir komercinėse bylose. *Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier* rūpi tikslus „neteisminio dokumento“ sąvokos apibrėžimas, nes šiam teismui kilo klausimas, ar neteisminiu dokumentu gali būti laikomas notaro patvirtintas įteikimo ir oficialaus pranešimo dokumentas dėl šešiolikos laiškų, kuriuose pranešama apie pirkimo-pardavimo sutarties nutraukimą, įteikimo.

VI — Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

71. Reglamentu Nr. 1348/2000 buvo siekiama pagerinti vidaus rinką remiantis tuo, kad teisminių ir neteisminių dokumentų įteikimo veiksmingumas ir sparta padeda įgyvendinti Sutarčių tikslus. Tai nebuvo nauja iniciatyva, nes septintajame dešimtmetyje Hagos konferencijoje tuo pačiu klausimu buvo priimta konvencija, kurią ratifikavo dauguma Sąjungos valstybių narių[72]. Amsterdamo sutartis sutrukdė įsigalioti Konvencijai dėl įteikimo, priimtai remiantis buvusiu ES K.3 straipsniu[73], kurios turinys galiausiai buvo perkeltas į reglamentą, kurį dabar Teisingumo Teismo prašoma išaiškinti.

73. Šiame procese pateiktos rašytinės pastabos perteikia dvi visiškai skirtingas, bet retkarčiais susipinančias pozicijas. Viena vertus, dvi valstybės tvirtina, kad neteisminiai dokumentai gali būti įteikiami pagal Reglamentą Nr. 1348/2000 tik vykstant teismo procesui. Kadangi pagrindinėje byloje toks įprastas procesas dar nebuvo pradėtas, Teisingumo Teismui pasiūlyta apriboti tokių dokumentų įteikimą, siejant juos tik su *proceso vidaus* aplinkybėmis, ir pripažinti, kad Ispanijos teismo pateiktas klausimas taip pat galėtų būti atmestas. Kita vertus, dauguma valstybių, kaip ir Komisija bei ieškovė pagrindinėje byloje, teigia, kad Reglamentas Nr. 1348/2000 apima neteisminių dokumentų įteikimą ir tada, kai joks teismo procesas nėra pradėtas. Šios bylos šalys savo argumentus grindžia reglamento 16 straipsniu, reglamentuojančiu šią dokumentų rūšį.

74. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas išskyrė du klausimus, ir šis dualizmas atsispindi į šią bylą įstojusių šalių

72 — 1965 m. lapkričio 15 d. Hagos konvencija dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse ar komercinėse bylose įteikimo užsienyje. Remiantis Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos duomenų baze, vienintelės Europos Sąjungos šalys, šiuo metu neratifikavusios šios konvencijos, yra Austrijos Respublika ir Maltos Respublika.

73 — Europos Sąjungos Sutarties K.3 straipsnio pagrindu priimta Konvencija dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse ar komercinėse bylose įteikimo Europos Sąjungos valstybėse narėse, pasirašyta 1997 m. gegužės 26 dieną (OL C 261, p. 2).

pozicijose. Tarp šių klausimų, nors jie ir skirtingi, yra akivaizdus ryšys. Todėl siūlyčiau Teisingumo Teismui pirma nagrinėti, ar Reglamentas Nr. 1348/2000 leidžia įteikti neteisminius dokumentus nevykstant teismo procesui, ir, antra, pateikti „neteisminio dokumento“ sąvokos išaiškinimą, nes ši sąvoka, skirtingai nuo teisminių dokumentų, nėra apibrėžta minėtame reglamente.

A — *Procesinės neteisminių dokumentų aplinkybės ir ginčo reikalingumas*

75. Ispanijos Karalystė ir Slovakijos Respublika tvirtina, kad neteisminiai dokumentai, net ir nebūdami susiję su teisminėmis aplinkybėmis, patenka į Reglamento Nr. 1348/2000 taikymo sritį, jei jų įteikimas būtinas proceso eigai. Teismas nebūtinai turi atlikti valstybėse narėse jam įprastai priskiriamas funkcijas, o reglamento konstatuojamosios dalys neturėtų būti aiškinamos pažodžiui.

76. Reglamento Nr. 1348/2000 šeštojoje konstatuojamojoje dalyje, kuria siekiama „veiksmingos ir operatyvios civilinių bylų nagrinėjimo tvarkos“, pabrėžiama, kad teisminių ir neteisminių dokumentų perdavimas turi būti „atliekamas tiesiogiai ir greitomis priemonėmis“. Taigi šiuo reglamentu siekiama pagerinti tarptautinį elementą turinčias procedūras. Šio reglamento taikymo sritis taip pat apsiriboja neteisminių dokumentų įteikimu nacionalinio teismo nagrinėjamoje byloje.

77. Nereikėtų sutikti su Komisijos teiginiu, kad neteisminis dokumentas tampa teisminiu, jei jis susijęs su teismo procesu[74]. Vykstant procesui, gali kilti poreikis vadovautis Reglamentu Nr. 1348/2000, norint įteikti, pavyzdžiui, notarinės formos dokumentus ar bendrovės valdymo organų priimtus sprendimus, kurie netampa teisminiais dokumentais vien dėl to, kad yra teismo nagrinėjamos bylos dalis. Tačiau Komisijos teiginys, kad esminis šio reglamento taikymo srities apribojimas turėtų būti įtvirtintas pačiame reglamento tekste, yra įtikinamesnis. Platesnis konstatuojamosios dalies aiškinimas turbūt nėra geriausia priemonė sustiprinti Ispanijos Karalystės ir Slovakijos Respublikos poziciją, ypač kai svaresniais argumentais paremiamas priešingas požiūris.

78. EB 65 straipsnis yra Reglamento Nr. 1348/2000 teisinis pagrindas. Ši nuostata leidžia, priimant antrinės teisės aktus, imtis „priemonių teisminio bendradarbiavimo su užsieniu susijusiose civilinėse bylose srityje“ su sąlyga, kad šios priemonės užtikrina „gerą vidaus rinkos veikimą“. Kalbant apie teisminių ir neteisminių dokumentų įteikimą, šiame

74 — Komisijos pastabų 45 punktas.

straipsnyje nėra nieko, kas pagrįstų poziciją, kad turi vykti ginčas. Atvirkščiai, Reglamentas Nr. 1348/2000 įtvirtina tiek teisminių, tiek neteisminių dokumentų judėjimo lankstumą, greitumą, veiksmingumą ir sklandumą, nereikalaudamas, kad šie dokumentai būtų teismo nagrinėjamos bylos dalis. Šio reglamento šešta konstatuojamoji dalis galėjo būti suformuluota siekiant priminti ypatingą greito dokumentų perdavimo svarbą, vykstant teismo procesui, tačiau neatmetant ir kitų aplinkybių[75].

79. Be to, Komisijos patvirtintame dokumentų žodyne, kuris nėra išsamus, bet puikiai atspindi kiekvienoje valstybėje narėje egzistuojančių dokumentų įvairovę, pirmenybė teikiama plačiam Reglamento Nr. 1348/2000 taikymo srities aiškinimui. Pavyzdžiui, šiame sąraše Belgijos, Vokietijos ir Vengrijos notarinės formos dokumentai laikomi neteisminiais. Pateikiamas Portugalijos Respublikos privačių asmenų teisės aktų baigtinis sąrašas, pavyzdžiui, skolų nurašymas, bendrovės valdytojo atleidimas ar įmonių koncentracija. Jungtinėje Karalystėje neteisminiais dokumentais laikomi „teisės aktai, kuriuos būtina įteikti, susiję su teisme nenagrinėjamomis civilinėmis ar komercinėmis bylomis“. Tačiau ryškiausias pavyzdys yra Austrijos Respublika, kur neteisminiais laikomi „dokumentai, skirti išsaugoti ar įgyvendinti teises civilinėje ar komercinėje srityje, arba tokias teises apginti, *tačiau nevykstant jokiam civiliniam procesui*“[76].

80. Iš to, kas minėta, išplaukia, kad Reglamente Nr. 1348/2000 minimi neteisminiai dokumentai nėra tik esantys teisminio proceso dalimi, įtraukiami ir tie dokumentai, kuriuos būtina įteikti, neatsižvelgiant į tai, ar vyksta procesas, ar ne. Pripažįstu, kad atmestinas skaitymas galėtų lemti piktnaudžiavimą, dėl kurio nacionaliniai teismai nepajėgtų susitvarkyti. Tačiau tokia tikimybė nepateisina Reglamento Nr. 1348/2000 taikymo srities apribojimo. Į tai turi būti atsižvelgta nustatant „neteisminio dokumento“ sąvokos apibrėžimą.

B — *„Neteisminis dokumentas“ Reglamento Nr. 1348/2000 prasme*

81. Visos byloje dėl prejudicinio sprendimo dalyvaujančios valstybės tvirtino, kad „neteisminio dokumento“ sąvoką Reglamento Nr. 1348/2000 16 straipsnio prasme turi apibrėžti nacionalinis įstatymų leidėjas. Nors kai kurios iš jų, pavyzdžiui, Latvijos Respublika ar Vokietijos Federacinė Respublika,

75 — Dėl Reglamento Nr. 1348/2000 svarbos siekiant EB 65 straipsnio pagrindu priimtų priemonių tikslų žr. N. Marchal Escalona „El nuevo régimen de la notificación en el espacio judicial europeo“, *Comares*, Granada, 2002, p. 7–9.

76 — Kursyvas pridėtas.

teigia, kad šį klausimą *visiškai* turėtų reguliuoti vidaus įstatymų leidėjas, kitos valstybės, pavyzdžiui, Čekijos Respublika, Vengrijos Respublika, Lenkijos Respublika, Ispanijos Karalystė, Graikijos Respublika ar Italijos Respublika, laikosi kiek kitokios pozicijos, pagal kurią reikalingi keli bendri kriterijai, kurie sudarytų Bendrijos sąvokos pagrindą, tačiau paliekant kiekvienai valstybei tam tikrą diskreciją.

82. Sprendžiant šį delikatų klausimą[77], reikia vadovautis Teisingumo Teismo praktika, ypač jo naujausia doktrina dėl Reglamento Nr. 1348/2000, kurioje galima rasti įdomių dalykų. Byloje *Lefler*[78], pirmajame prašyme priimti prejudicinį sprendimą dėl šio teisės akto išaiškinimo, iškilo klausimas dėl pasekmių, kylančių adresatui atsisakius priimti pagal Reglamentą Nr. 1348/2000 įteikiamą dokumentą. Toje byloje Teisingumo Teismas nurodė tokio nevienodo šio reglamento aiškinimo pavojus ir atmetė galimybę, kad atsisakymo pasekmes reglamentuotų kiekvienos valstybės vidaus teisės sistema. Remiantis tuo, kad Amsterdamo sutartimi buvo sukurtos „naujos krypties“[79] EB IV antraštinės dalies priemonės, Teisingumo Teismas nusprendė, kad tai patvirtina valstybių narių valią „priskirti tokias priemones Bendrijos teisės sistemai *ir kartu įtvirtinti jų nepriklausomo aiškinimo principą*“[80]. Be to, sprendime nurodyta, kad „reglamento, o ne iš pradžių Komisijos pasiūlytos direktyvos formos pasirinkimas patvirtina Bendrijos teisės aktų leidėjo šio reglamento nuostatų tiesioginiam ir *vienodam taikymui* priskiriamą svarbą[81]. Byloje *Weiss und Partner*[82] buvo priimtas toks pats sprendimas diskusijoje dėl atsisakymo priimti įteikiamus dokumentus pasekmių, iš naujo atsižvelgiant į aplinkybę, kad Reglamentas Nr. 1348/2000 turi būti taikomas vienodai[83].

83. Tokiomis aplinkybėmis nemanau, kad Reglamento Nr. 1348/2000 16 straipsnis aiškiai nukreipia į nacionalinę teisę, siekiant apibrėžti Bendrijos „neteisminio dokumento“ sąvoką. Tokia reikšminga nuoroda turėtų būti aiškiai minima teisės akte, tačiau nei teksto formuluotėje, nei ankstesniuose istoriniuose teisės aktuose tokio siekio nematyti. Nors ir galima ginčytis dėl šiuo reglamentu siekiamo

77 — Tai subtili tema, net jeigu kai kurie ją laiko nereikšminga. D. H. Sharma „Zustellungen im Europäischen Binnenmarkt“, *Dunker & Humblot*, Berlynas, 2003, p. 84, pateikia klaidingą analizę, nes teigia, kad aktualaus ginčo objektas neturėtų kelti didelio susirūpinimo dėl Reglamento Nr. 1348/2000 veiksmingumo. Tačiau devynių valstybių narių įstojimas į nagrinėjamą bylą ir išreikštų nuomonių įvairovė liudija svarbią reakciją.

78 — 2008 m. lapkričio 8 d. Sprendimas *Leffler* (C-443/03, Rink. p. I-9611).

79 — Ten pat, 45 punktas.

80 — 45 punktas, kursyvu išskirtas tekstas pridėtas.

81 — 46 punktas, kursyvu išskirtas tekstas pridėtas.

82 — 2008 m. gegužės 8 d. Sprendimas *Weiss und Partner* (C-14/07, Rink. p. I-3367).

83 — 2005 m. birželio 28 d. Išvados byloje *Leffler* 63 punkte generalinė advokatė Stix-Hackl pastebi, kad reglamente įtvirtintas glaudus šiose nuostatose įtvirtintų teisių ir su jomis susijusių teisinių pasekmių ryšys. Todėl „pabėgimas“ į nacionalinę teisę, siekiant užpildyti esančias reglamentavimo spragas“, jai neatrodo nuoseklus.

vienodumo laipsnio, valstybės negali manipuliuoti šio reglamento 16 straipsnio aiškinimu savo naudai.

84. Straipsnio tekstas yra šiek tiek dviprasmiškas. Jame tiesiog numatoma, kad neteisminiai dokumentai gali būti perduoti įteikti kitoje valstybėje narėje pagal šio reglamento nuostatas. Toks žodžių taupymas prieštarauja keturiolikai prieš tai einančių straipsnių, kuriuose detaliai reglamentuojamas teisminių dokumentų įteikimas.

85. Šiuo klausimu pritariu Čekijos Respublikai, kuri teigia, kad neteisminiai dokumentai turi būti vertinami „atsižvelgiant į kilmės valstybės teisę, aiškinamą pagal reglamento tikslus ir bendruosius principus, išplaukiančius iš nacionalinių teisinių sistemų“[84]. Nagrinėjamoje byloje tokia pozicija teisingiausia, nes siekiant reglamentuoti neteisminius dokumentus Reglamente Nr. 1348/2000 norėta remtis valstybių narių patirtimi. Komisijos priimtas žodynas atspindi šią nacionalinę įvairovę, ir juo galima remtis ne tik įteikiant jame išvardytus dokumentus, bet ir tuos, kurių tame sąraše nėra, bet kurių sisteminė analizė leidžia teigti, kad jie patenka į Reglamento Nr. 1348/2000 taikymo sritį. 16 straipsnyje „neteisminis dokumentas“ pripažįstamas Bendrijos teisės sąvoka, nors valstybėms narėms ir suteikiamas svarbus vaidmuo: jos turi pateikti modelį, kad į Bendrijos teisės sąvoką būtų įtraukti dokumentai, valstybėse narėse laikomi neteisminiais[85].

86. Todėl siūlau Teisingumo Teismui apibrėžti „neteisminį dokumentą“ Reglamento Nr. 1348/2000 prasme, atsižvelgiant į nacionalinių teisės sistemų skirtingumą ir šio reglamento tikslus.

87. Teisės aktuose, priimtuose anksčiau už Reglamentą Nr. 1348/2000, pateikiamos pirmosios tokių dokumentų apibrėžimo gairės. Svarbiausias iš šių teisės aktų jau buvo minėtas: tai 1965 m. Hagos konvencija, kurią ratifikavo didžioji dauguma Europos Sąjungos valstybių ir kuria Teisingumo Teismas rėmėsi byloje *Weiss und Partner*[86]. Skirtingai nei ginčijamame reglamente, Konvencijos 17 straipsnyje „neteisminio dokumento“ sąvoka apibrėžiama kaip apimanti „susitariančiosios valstybės vykdomųjų valdžios institucijų ir pareigūnų“

84 — Čekijos Respublikos pastabų 8 punktas.

85 — L. A. Scarano „Il Regolamento CE n. 1348/2000 sulle notifiche internazionali intracomunitarie“ knygoje I. Ambrosi ir L. A. Scarano „Diritto Civile Comunitario e Cooperazione Giudiziaria Civile“, *Giuffrè*, Milán, 2005, p. 105–106.

86 — Minėto sprendimo 52 punktas.

priimtus dokumentus. Todėl tik viešieji dokumentai pagal Konvenciją laikomi neteisminiais[87].

88. Kitas reikšmingas ankstesnis dokumentas yra 1997 m. Konvencija dėl teisminių ir neteisminių dokumentų, parengta buvusio ES K.3 straipsnio pagrindu, kuri taip ir neįsigaliojo. Kaip buvo pabrėžta, Reglamente Nr. 1348/2000 buvo perimtos šios Konvencijos nuostatos, įskaitant ir dabartinį 16 straipsnį. Kartu su Konvencijos projektu buvo parengta ir įdomi aiškinamoji ataskaita, kurią Teisingumo Teismas taip pat minėjo byloje *Weiss und Partner*[88]. Komentuojant pirmą straipsnį ataskaitoje buvo pripažinta, kad tiksliai apibrėžti „neteisminius dokumentus“ yra sudėtinga. Tačiau pridurta, kad kalbama apie „vykdomosios valdžios pareigūno priimtus aktus, pavyzdžiui, notarinės formos ar antstolio priimtus dokumentus, valstybės narės valdžios institucijos priimtus aktus ar dokumentus, kurių pobūdis ir reikšmingumas reikalauja, kad jie adresatams būtų įteikti pagal oficialią procedūrą“. Ši sąvoka yra platesnė nei vartojama 1965 m. Hagos konvencijoje, nes neapsiribojama valdžios institucijų priimtais neteisminiais dokumentais, o į sąvoką įtraukiami ir grynai privatinės teisės dokumentai, kurie ypač svarbūs teisiniuose santykiuose.

89. Komisijos sudarytame žodyne, į kurį įtraukti labai skirtingi, tačiau turintys bendrų bruožų dokumentai, taip pat yra aiškinamųjų detalių. Atsižvelgdamas į tokią įvairovę, siūlau Teisingumo Teismui apibrėžti „neteisminius dokumentus“ Reglamento Nr. 1348/2000 prasme remiantis trimis pagrindiniais požymiais, kuriuos galima nustatyti iš žodyne pateiktų pavyzdžių.

90. Pirma, neteisminiais dokumentais gali būti laikomi dokumentai, priimti viešosios teisės akto pagrindu ar įsikišus valdžios institucijai, kuri veikia vykdydama savo viešąsias funkcijas ir nėra laikoma teismine institucija valstybėje, kurioje tas dokumentas priimtas. „Įsikišimas“ reiškia, kad institucija pati priėmė teisės aktą arba patvirtino jo turinį paskelbdama viešai[89]. Dėl „viešosios teisės aktu“ daromo poveikio, turimi omenyje neteisminiai dokumentai, kurie priimami ne vienasmenės ar kolegialios valdžios institucijos, o įstatymo pagrindu. Taip pat yra

87 — Praktiniame vadove dėl 1965 m. Konvencijos veikimo, sudarytame nuolatinio Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos biuro, pateikiami neteisminių dokumentų pavyzdžiai jos 17 straipsnio prasme: „extrajudicial documents include <…> demands for payment, notices to quit in connection with leaseholds or contracts of employment, protests with respect to bills of exchange and promissory notes, provided that they are issued by an authority of huissier. Objections to marriage, consents for adoption, and acceptances of paternity are also in this class insofar as they imply compliance with certain formalities“. *Practical Handbook on the Operation of The Hague Service Convention*, Permanent Bureau – Hague Conference, *Wilson & Lafleur Ltée*, Monrealis, 2006, p. 30. Pastebime tam tikrą dokumento viešumo santykinumą, o valdžios institucijos įsikišimas nėra ypač svarbus.

88 — Minėtas sprendimas (53 ir 54 punktai). Pastebime, kad pirmojoje byloje *Leffler* dėl Reglamento Nr. 1348/2000 Teisingumo Teismas, aiškindamas šį reglamentą, visiškai nesirėmė ataskaita. 43 punkte jis tvirtino, jog „negalima pritarti teiginiui, kad atsisakymo priimti dokumentą pasekmės turėtų būti nustatytos pagal nacionalinę teisę. Šiuo atžvilgiu negalima pagrįstai remtis Konvencijos aiškinamosios ataskaitos komentarais <…>“. Šiuo teiginiu siekiama išvengti skirtingo šio reglamento aiškinimo valstybėse narėse.

89 — D.H. Sharma „*Zustellungen*“ <…>, cituota anksčiau, p. 84.

dokumentų, kurių sukeliamos įstatyme tiesiogiai numatytos pasekmės yra tokios reikšmingos nacionalinėje teisės sistemoje, kad šiuos dokumentus reikia įteikti pagal Reglamentą Nr. 1348/2000. Būtent apie šiuos dokumentus ir kalbama 1997 m. konvencijos aiškinamojoje ataskaitoje, kai sakoma „dokumentai, kurių pobūdis ir reikšmingumas reikalauja, kad jie adresatams būtų įteikti pagal oficialią procedūrą“.

91. Antra, tokie dokumentai turi sukelti specifines ir diferencijuotas teisines pasekmes, nes jiems taikomi formalumai. Todėl vien įsikišimas automatiškai nesuteikia neteisminiam dokumentui kitokių požymių nei jis turėtų, jei būtų priimtas ne viešosios valdžios institucijos. Vidaus teisės sistema gali įpareigoti privačius asmenis kreiptis į valdžios institucijas norint sustiprinti kai kurių dokumentų galią ir taip suteikti teisiniams santykiams stabilumo ir saugumo. Tačiau jei viešosios valdžios įsikišimas neturi reikšmės dokumento sukeliamoms pasekmėms, manyčiau, toks dokumentas nėra „neteisminis dokumentas“ Reglamento Nr. 1348/2000 prasme. Nagrinėjamoje byloje pirkimo-pardavimo sutarties nutraukimo kvalifikavimas gali kisti, teatsižvelgiant į tai, ar šis dokumentas siunčiamas paštu tarp privačių asmenų ar įteikiamas įsikišus valdžios institucijoms, sudarant notarinės formos oficialaus pranešimo ir įteikimo dokumentą[90].

90 — D. H. Sharma „Zustellungen“ <...>, cituota anksčiau, p. 84 kaip neteisminio dokumento pavyzdį pateikia sutarties tarp privačių asmenų nutraukimą.

92. Trečia, laikantis pagrindinio Reglamento Nr. 1348/2000 tikslo užtikrinti veiksmingą ir greitą teisminį bendradarbiavimą Bendrijos teritorijoje, neteisminiu dokumentu turi būti paremtas reikalavimas tikėtiname teismo procese. Turi būti bent minimalus ryšys tarp įteikimo ir šio reglamento mechanizmo paleidimo. Priešingu atveju nacionaliniai teismai virstų pašto paslaugas teikiančiomis įstaigomis proceso neinicijuojančioms šalims. Teisingumo Teismas atsižvelgs į šią aplinkybę, įtraukdamas į „neteisminio dokumento“ apibrėžimą šią trečią sąlygą.

93. Todėl, mano manymu, neteisminiais dokumentais turi būti laikomi tie dokumentai, kurie, pirma, yra priimti viešosios teisės akto pagrindu ar įsikišus valdžios institucijai; antra, turi sukelti specifines ir diferencijuotas teisines pasekmes; trečia, jais turi būti galima pagrįsti reikalavimą galimame teismo procese. Pagal šiuos tris kriterijus nacionalinis teismas turi nustatyti, ar notarinės formos oficialaus pranešimo ir įteikimo dokumentas, priimtas siekiant pranešti apie nekilnojamojo turto pirkimo-pardavimo sutarties nutraukimą, yra „neteisminis dokumentas“.

VII — Išvada

94. Remdamasis šiais motyvais, siūlau Teisingumo Teismui *Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº 5 de San Javier* atsakyti šitaip:

1. „Neteisminiais dokumentais“ Reglamento Nr. 1348/2000 prasme laikomi ne tik tie, kurie yra teismo nagrinėjamos bylos dalis, bet ir tie, kurie turi būti įteikiami neatsižvelgiant į tai, ar vyksta procesas.

2. „Neteisminiai dokumentai“ Reglamento Nr. 1348/2000 prasme yra dokumentai, kurie, pirma, priimti viešosios teisės akto pagrindu ar įsikišus valdžios institucijai; antra, turi sukelti specifinių ir diferencijuotų teisinių pasekmių dėl taikyto įsikišimo; trečia, jais turi būti paremtas reikalavimas galimame teismo procese.

3. Pagal šiuos tris kriterijus nacionalinis teismas turi nustatyti, ar notarinės formos oficialaus pranešimo ir įteikimo dokumentas, priimtas siekiant pranešti apie nekilnojamojo turto pirkimo-pardavimo sutarties nutraukimą, yra „neteisminis dokumentas“.